

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОНОМІКА МІСТА

Методичні рекомендації та завдання
до виконання практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності G19
«Будівництво та цивільна інженерія»

Київ 2026

УДК 332.14

У41

Укладач Н.О. Денисенко, канд. екон. наук, доцент

Рецензент О.В. Журавльов, д-р економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск Л.О. Апостолова-Сосса, канд. техн. наук,
доцент, завідувач кафедри міського господарства

*Затверджено на засіданні кафедри міського господарства,
протокол №1 від 22 вересня 2025 року.*

В авторській редакції.

Економіка міста [електронний ресурс] : методичні рекомендації та
Е41 завдання до виконання практичних занять / уклад. Н.О. Денисенко. –
Київ : КНУБА, 2026. – 41 с.

Містить тематику лекційного курсу та практичних занять, плани
практичних занять, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з
їх підготовки, питання підсумкового контролю, список рекомендованої
літератури.

Призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності G19 «Будівництво та цивільна інженерія», які
навчаються за освітньою програмою «Урбаністика та просторове
планування»

© КНУБА, 2026

ЗМІСТ

Загальні положення...	4
Тематика лекцій	8
Плани практичних занять.....	11
Перелік тестових завдань для самоконтролю.....	14
Форми та методи активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни.....	25
Методичні рекомендації та вимоги до виконання індивідуального науково-дослідного завдання.....	26
Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи.....	30
Методи контролю та критерії оцінювання знань.....	32
Питання підсумкового контролю	36
Список літератури.....	38

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Економіка міста - дисципліна, що вивчає принципи та закономірності функціонування міста як соціально-економічної системи. Дисципліна передбачає вивчення теоретико-методичних та нормативно-правових основ міської економіки; використання системного підходу; дослідження характеру та особливостей горизонтальних і вертикальних взаємодій суб'єктів території; вивчення механізму управління різними елементами системи на території міста; дослідження досвіду територіального управління в зарубіжних країнах.

Дисципліна «Економіка міста» заснована на вивченні міської економіки з позиції системного, комплексного підходу, що передбачає розгляд міста як відкритої, складної та ієрархічної системи.

Особливе місце в ході вивчення дисципліни «Економіка міста» належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною.

Запропоновані в підготовленій розробці практичні завдання з дисципліни та методичні рекомендації до їх вирішення сприятимуть належному опануванню базових питань навчальної дисципліни, набуттю навичок практичного використання отриманих знань, формуванню системи компетентностей.

Важливе значення при вивченні дисципліни надається самостійній роботі студентів, зокрема виконанню індивідуальної науково-дослідної роботи. Наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних науково-дослідних робіт не є вичерпним, тому студенти можуть запропонувати власні теми відповідно до напрямків своїх наукових досліджень.

Мета дисципліни «Економіка міста» освоєння основних понять, змісту і структури економіки міста, вивчення закономірностей і проблем розвитку міста, оволодіння основами практичних підходів у сфері управління міською економікою; ознайомлення з методами економічного регулювання міської економіки, що використовуються в Україні і в зарубіжних країнах.

Вивчення дисципліни спрямоване на розвиток, поглиблення і систематизація знань з проблем розвитку економіки міста; формування науково-методичних підходів до оцінки сучасного стану господарства міста, вивчення специфічних проблем міської економіки, розуміння необхідності вдосконалення методів управління розвитком міст.

Курс містить основні відомості про закономірності появи міст, переваги концентрації економічної активності в містах, про особливості галузевої структури економіки сучасного міста, про основні проблеми соціально-економічного розвитку міст, про специфіку і економічної ролі міст.

Курс передбачає необхідність систематичного освоєння студентами теоретичного матеріалу та набуття практичних навичок рішення окремих задач та проблем, а також застосування комплексу отриманих знань при виконанні контрольної роботи. Це визначає значний обсяг самостійної роботи студентів, включаючи вивчення необхідної літератури, вміння формувати власну точку зору та використовувати отримані знання для аналізу практичних ситуацій.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти / Competencies of students of the educational program, which are formed as a result of assimilation of the educational component

Код/ Code	Зміст компетентності / Content of competence
Інтегральна компетентність / Integral competence	
ІК	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, у професійній діяльності у сфері будівництва та цивільної інженерії, урбаністики та просторового планування із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження складних об'єктів та процесів.
Загальні компетентності / General competences	
ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК04	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні компетентності / Special competences	
СК08	Здатність інтегрувати знання з інших галузей для розв'язання складних задач у широких або мультидисциплінарних контекстах.
Спеціальні фахові компетентності / Special professional competences	

СКФ01	Здатність займатися організаційно-управлінською та аналітичною діяльністю в сфері управління міським розвитком.
СКФ02	Здатність приймати рішення щодо обрання стратегій розвитку населених місць і територіальних громад; використовувати принципи сталого розвитку в просторовому плануванні.
СКФ06	Знання і використання сучасних теорій, парадигм, принципів та методів дослідження в сфері урбаністики і просторового планування, вміння враховувати містобудівний, культурний, соціальний, історичний, екологічний та економічний контексти.
СКФ07	Здатність ставити завдання, виявляти і формулювання проблеми, пов'язані з галуззю просторового планування, у взаємозв'язку з природними, соціальними, економічними, екологічними, політичними, культурними і естетичними аспектами розвитку територій.
СКФ09	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи для просторового планування і управління розвитком територій.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми,
що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти / Program
results of students of the educational program, formed as a result of
assimilation of the educational**

Код/ Code	Програмні результати / Program results
Загальні програмні результати / General program results	
РН1	Проектувати будівлі і споруди (відповідно до спеціалізації), в тому числі з використанням програмних систем комп'ютерного проектування, з метою забезпечення їх надійності та довговічності, прийняття раціональних проектних та технічних рішень, техніко-економічного обґрунтування, враховуючи особливості об'єкта будівництва, визначення оптимального режиму його функціонування та впровадження заходів з ресурсо- та енергозбереження
РН6	Застосовувати сучасні математичні методи для аналізу статистичних даних, розрахунку та оптимізації параметрів проектування та технологічних процесів зведення будівель та споруд.
РН9	Підбирати сучасні матеріали, технології і методи виконання процесу будівельного виробництва, враховуючи архітектурно-планувальну, конструктивну частину проекту та базу будівельної організації
Спеціальні (фахові) програмні результати / Special (professional) program results	
РНФ01	Приймати обґрунтовані рішення щодо просторового планування населених місць і територіальних громад відповідно до принципів сталого розвитку
РНФ03	Розробляти і впроваджувати стратегічні документи щодо розвитку населених місць і територіальних громад, містобудівну документацію щодо просторового розвитку територій з застосуванням практик залучення широкого кола зацікавлених сторін
РНФ06	Обирати стратегії розвитку населених місць і територіальних громад, виходячи з їх природних, історичних та соціально-культурних, економічних умов та ресурсів, географічного положення

Завдання освітньої компоненти:

- освоєння понятійного апарату економіки міста;

- вивчення структури міської економіки, особливостей її формування і функціонування;
- формування у студентів системи уявлень основ економічних знань та практичних навичок в галузі економіки міста;
- вивчення економіки розміщення об'єктів в місті, причин розміщення та факторів, що їх визначають;
- розгляд та пояснення методів, що використовують для економічної оцінки міських програм;
- отримання практичних навичок для проведення економічних розрахунків показників розвитку міста.

Методи навчання: лекції, практичні заняття із розв'язанням задач, підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання, презентації, практична контрольна робота, розв'язання тестових питань, самостійна робота.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль 1 / Content module 1

Лекція 1 / Lectur 1 Теоретичні основи економіки міста

Тема 1 / Topic 1. Місто як соціально-економічна система

Тема 2 / Topic 2. Класифікація міст з метою вибору моделі управління

Тема 3 / Topic 3. Поняття та структура економіки міста

Тема 4 / Topic 4. Основні принципи та методи дослідження економіки міста (визначення міста, специфіка просторового відокремлення міста, міські види діяльності, кількісні ознаки міста; теорії виникнення міст, гільдійська теорія, теорія соціального захисту, теорія ринку, теорія природного розвитку сільських поселень, сучасна концепція генезису міст, етапи становлення міста; класифікація міст (за планувальною структурою, за ієрархією, за характером функцій, за політичним значенням, за динамічним критерієм, за соціологічними ознаками, за економічними ознаками, за розселенням, за якістю міського середовища); поняття економіки, структура економіки міста; урбанізація, міська агломерація, мегаполіс, субурбанізація, дезурбанізація, реурбанізація)

Лекція 2 / Lectur 2. Моделювання зростання та розвитку міст

Тема 1 / Topic 1. Типологія економічної діяльності міста

Тема 2 / Topic 2. Основні теорії економіки міста

(первинний, вторинний, третинний та четвертинний сектор міста; правило Ципфа та гравітаційна модель Рейлі, теорія Крісталера, теорія економічного ландшафту та концепція каркасу міст, теорія економічної взаємодії територіальних формувань; теорія «витрати-випуск»; моделі та методи територіального розміщення (моделі Тюнена, Лаунхардта, Вебера, Льоша, Айзарда, Хаффа, Берджеса, Хойта, Харіса-Ульмана, Котлера та Панкрухіна))

Лекція 3 / Lectur 3. Організація економічного простору міста

Тема 1 / Topic 1. Морфологія економічного простору міста

Тема 2 / Topic 2. Структурна організація території міста

Тема 3 / Topic 3. Функціональна організація економічного простору міста (концепція функціонування території, природно-ландшафтне зонування, правове зонування; транспортна система міста, види транспортної системи, види транспорту, міський пасажирський транспортний комплекс;

транспорт і землекористування в місті; якість роботи міського пасажирського транспорту; фінансування міського транспорту; деіндустріалізація, сучасні тенденції розвитку третинного і четвертинного секторів, розміщення підприємств роздрібної торгівлі)

Лекція 4 / Lectur 4 Міські фінанси

Тема 1 / Топіс 1. Характеристика місцевих бюджетів, загальний та спеціальний фонд місцевого бюджету

Тема 2 / Топіс 2. Міжбюджетні відносини

Тема 3 / Топіс 3. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі

Тема 4 / Топіс 4. Фінансування проектів розвитку

Тема 5 / Топіс 5. Бюджетний контроль і моніторинг

(бюджетна система України; бюджетний процес і бюджетний календар; бюджетна класифікація доходів і видатків, податкові надходження та їх види, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти, видатки державного та місцевих бюджетів, розмежування видатків між місцевими бюджетами; дохідна частина загального та спеціального фондів, видатки загального та спеціального фондів; бюджет розвитку; методи бюджетного планування (аналітичний, нормативний, балансовий, програмно-цільовий); механізм вирівнювання за рахунок дотацій; порядок надання субвенцій; види субвенцій; бюджетування, гендерно-орієнтоване бюджетування; алгоритм розробки бюджетних програм; фінансування проектів розвитку; критерії оцінювання проектів, альтернативні джерела фінансування, місцеві запозичення, фандрейзинг, спільно кошт, фінансові ресурси комунальних підприємств, фінансове планування на комунальних підприємствах; система елементів бюджетного контролю, форми бюджетного контролю, аудит ефективного виконання бюджетних програм; бюджетний моніторинг доходів, видатків і закупівель)

Лекція 5 / Lectur 5. Ринок землі і нерухомості в міській економіці

Тема 1 / Топіс 1. Особливості нерухомості як товару

Тема 2 / Топіс 2. Поняття найкращого та найбільш ефективного використання землі

Тема 3 / Топіс 3. Методи оцінки найбільш ефективного використання нерухомості

Тема 4 / Топіс 4. Методи оцінки ринкової вартості землі

Тема 5 / Топіс 5. Фінансування міської нерухомості

(поняття нерухомості, характеристика нерухомості, ринок нерухомості та його структура, учасники ринку нерухомості, сегменти ринку нерухомості; індикатори моніторингу та оцінки управління нерухомістю; критерії найбільш ефективного використання землі (юридична допустимість, фізична здійсненність, фінансова забезпеченість, максимальна продуктивність); метод капіталізації земельної ренти, метод передбачуваного використання, метод залишку, метод порівняння, метод розподілу, метод виділення, метод визначення витрат на освоєння, метод контрактів; джерела та етапи фінансування міської нерухомості, фінансування будівництва; ризики кредитування будівництва; аналіз території ринку (попиту, пропозиції, ємності ринку); особливості фінансування комерційної нерухомості)

Лекція 6 / Lectur 6 Інфраструктура сучасного міста

Тема 1 / Топіс 1. Поняття та види міської інфраструктури

Тема 2 / Топіс 2. Комунальна інфраструктура міста

Тема 3 / Топіс 3. Соціальна інфраструктура міста

(види міської інфраструктури (транспортна, соціальна, соціально-побутова, соціально-культурна, фінансова, інженерна, інформаційна, ринкова, міське господарство); підсистеми комунальної інфраструктури міста, житлово-комунальне господарство, принципи організації роботи підприємств комунальної інфраструктури; природна монополія в комунальному секторі, регулювання природних монополій в комунальному секторі; моделі організації роботи підприємств комунальної інфраструктури; склад соціальної інфраструктури міста, фінансування соціальної інфраструктури)

Лекція 7 / Lectur 7 Управління соціально-економічним розвитком міста

Тема 1 / Топіс 1. Міська політика, види та структура

Тема 2 / Топіс 2. Планування економічного розвитку міста

Тема 3 / Топіс 3. Стратегічне планування міського економічного розвитку

Тема 4 / Топіс 4. Концепція міського маркетингу

Тема 5 / Топіс 5. Індикатори міського соціально-економічного розвитку

(міська політика, міське управління, міський розвиток, принципи сталого розвитку, стійке місто, функції управління розвитком міста, документи розвитку міста, стадії розробки стратегії розвитку міста, типи планування в місті (проектне, програмне, комплексне, стратегічне); стратегічний план, структура та етапи розробки стратегічного плану міста, організація

роботи зі стратегічного планування, стратегічний менеджмент, міський маркетинг, маркетингове середовище території, комплекс засобів маркетингу території (територіальний продукт, ціна територіального продукту, місцезонашення продукту, просування продукту), реклама, особистий продаж, стратегічний маркетинг території (портфельна стратегія, портфельна матриця території, стратегія зростання, стратегія проникнення, стратегія розвитку, стратегія диверсифікації, стратегія концентрації); іміджевий маркетинг, маркетинг пам'яток, інфраструктурний маркетинг; індикатори міського розвитку)

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1 / Practical lesson 1.

Теоретичні основи економіки міста. Моделювання зростання та розвитку міст

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте місто як соціально-економічну систему.
2. Опишіть міські види діяльності.
3. Назвіть кількісні ознаки міста.
4. Які існують теорії виникнення міст? В чому сутність гільдійської теорії, теорії соціального захисту, теорії ринку, теорії природного розвитку сільських поселень, сучасної концепції генезису міст?
5. Опишіть основні етапи становлення міста.
6. Назвіть основні критерії класифікації та види міст за цими критеріями.
7. Охарактеризуйте поняття та структуру економіки міста.
8. В чому полягають основні принципи та методи дослідження економіки міста?
9. Дайте характеристику понять «урбанізація», «міська агломерація», «мегаполіс», «субурбанізація», «дезурбанізація», «реурбанізація».
10. Що таке первинний, вторинний, третинний та четвертинний сектор міста?
11. Що означає правило Ципфа?
12. В чому сутність гравітаційної моделі Рейлі?
13. Охарактеризуйте основні теорії просторової економіки.

Практичне заняття 2 / Practical lesson 2.

Міські фінанси

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «бюджетна система».
2. Що таке бюджетний процес і бюджетний календар?
3. В чому сутність бюджетної класифікації доходів і видатків?
4. Які існують види податкових та неподаткових надходжень?
5. Що таке доходи від операцій з капіталом?
6. Охарактеризуйте трансферти як вид бюджетних доходів.
7. Охарактеризуйте видатки державного та місцевих бюджетів. Як відбувається розмежування видатків між місцевими бюджетами?
8. З чого складається дохідна частина загального та спеціального фондів бюджету?
9. Назвіть основні видатки загального та спеціального фондів бюджету.
10. Що таке бюджет розвитку?
11. Які існують методи бюджетного планування? Охарактеризуйте їх.
12. Охарактеризуйте механізм вирівнювання за рахунок дотацій.
13. Опишіть порядок надання субвенцій та види субвенцій.
14. Бюджетування – це...
15. В чому сутність гендерно-орієнтованого бюджетування?
16. Опишіть алгоритм розробки бюджетних програм.
17. Як відбувається фінансування проєктів розвитку?
18. Які існують критерії оцінювання проєктів?
19. Назвіть альтернативні джерела фінансування бюджетів.
20. Охарактеризуйте систему елементів бюджетного контролю. Які існують форми бюджетного контролю?
21. В чому сутність аудиту ефективного виконання бюджетних програм?

Практичне заняття 3 / Practical lesson 3.

Ринок землі і нерухомості в міській економіці

Питання для самоконтролю

1. Опишіть особливості нерухомості як товару.
2. Охарактеризуйте ринок нерухомості та його структуру.
3. Хто є учасниками ринку нерухомості?
4. Назвіть сегменти ринку нерухомості.
5. Які існують індикатори моніторингу та оцінки управління нерухомістю?

6. Охарактеризуйте поняття найкращого та найбільш ефективного використання землі. Які існують критерії найбільш ефективного використання землі?

7. Назвіть методи оцінки найбільш ефективного використання нерухомості.

8. В чому сутність методу капіталізації земельної ренти?

9. Охарактеризуйте метод передбачуваного використання. Що передбачає метод залишку?

10. В чому сутність методу порівняння? Охарактеризуйте метод розподілу.

11. В чому полягає сутність методу виділення?

12. Охарактеризуйте метод визначення витрат на освоєння та метод контрактів.

13. Опишіть джерела та етапи фінансування міської нерухомості.

14. Які існують ризики кредитування будівництва?

15. Опишіть особливості фінансування комерційної нерухомості.

Практичне заняття 4 / Practical lesson 4.

Інфраструктура сучасного міста

Питання для самоконтролю

1. Опишіть види міської інфраструктури (транспортна, соціальна, соціально-побутова, соціально-культурна, фінансова, інженерна, інформаційна, ринкова, міське господарство).

2. Охарактеризуйте підсистеми комунальної інфраструктури міста.

3. Житлово-комунальне господарство – це...

4. Охарактеризуйте принципи організації роботи підприємств комунальної інфраструктури.

5. Що означає природна монополія в комунальному секторі?

6. Як відбувається регулювання природних монополій в комунальному секторі?

7. Які існують моделі організації роботи підприємств комунальної інфраструктури?

8. Охарактеризуйте поняття та склад соціальної інфраструктури міста.

9. Як здійснюється фінансування соціальної інфраструктури?

Практичне заняття 5 / Practical lesson 5.

Управління соціально-економічним розвитком міста

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття «міська політика», її види та структуру.
2. Що включає поняття «міське управління»?
3. Охарактеризуйте поняття «стійке місто». Назвіть принципи сталого розвитку.
4. Які основні функції управління розвитком міста? Назвіть основні документи розвитку міста.
5. Охарактеризуйте основні стадії розробки стратегії розвитку міста.
6. Опишіть типи планування в місті (проектне, програмне, комплексне, стратегічне).
7. Що собою представляє стратегічний план? Опишіть його структуру та етапи розробки
8. Як відбувається організація роботи зі стратегічного планування?
9. Що таке міський маркетинг та маркетингове середовище території?
10. Охарактеризуйте комплекс засобів маркетингу території.
11. В чому сутність стратегічного маркетингу території?
12. Що собою представляє портфельна стратегія? Що таке портфельна матриця території?
13. Охарактеризуйте стратегію зростання, стратегію проникнення, стратегію розвитку, стратегію диверсифікації, стратегію концентрації.
14. Що таке іміджевий маркетинг?
15. Що таке інфраструктурний маркетинг?
16. Які існують індикатори міського розвитку?

ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Економіка міста – це:
 - а) розділ макроекономіки, який вивчає просторові відносини та розподіл ресурсів в межах міста;
 - б) економіка підприємств міського господарства;
 - в) розділ мікроекономіки, який вивчає просторові відносини, розподіл ресурсів в межах міста, а також питання вирішення міських проблем шляхом досягнення збалансованості соціально-економічного та екологічного розвитку;
 - г) немає вірної відповіді.

2. П'ять головних типів місцевого суспільного блага:

а) освіта, охорона здоров'я, охорона громадського порядку, комунальне господарство та соціальне забезпечення;

б) освіта, оподаткування, охорона громадського порядку, комунальне господарство та соціальне забезпечення;

в) інвестування, охорона здоров'я, охорона громадського порядку, комунальне господарство та соціальне забезпечення;

г) освіта, охорона здоров'я, бюджетування, комунальне господарство та соціальне забезпечення;

3. Децентралізація, коли скорочення населення ядра міста призводить до зменшення населення у всій агломерації (процес відтоку населення й переміщення виробництва та сфери послуг із великих міст у передмістя) – це:

а) урбанізація;

б) субурбанізація;

в) дезурбанізація;

г) реурбанізація.

4. Абсолютна й відносна децентралізація, тобто випереджальне зростання економічної активності на не агломераційних просторах, у сільській місцевості, у малих і середніх містах – це:

а) урбанізація;

б) субурбанізація;

в) дезурбанізація;

г) реурбанізація.

5. Централізація, коли частка населення в ядрі міста відносно населення всієї агломерації знову зростає тобто перебудова й оновлення функцій великих міст в зв'язку з переорієнтацією регіональної політики на вирішення проблем, пов'язаних з внутрішніми ареалами міст і агломерацій, досягненнями в реабілітації середовища великих міст - це:

а) урбанізація;

б) субурбанізація;

в) дезурбанізація;

г) реурбанізація.

6. Виведення енергоємних, екологічно брудних виробництв за межі міст –

це:

- а) дезіндустріалізація;
- б) субурбанізація;
- в) дезурбанізація;
- г) реурбанізація.

7. Принцип бюджетної системи, згідно з якою механізм управління суспільством має будуватися «знизу вгору»: всі проблеми, які можуть ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції муніципальних органів як найбільш близьких до населення – це:

- а) принцип субсидіарності;
- б) принцип справедливості;
- в) принцип неупередженості;
- г) принцип автономності.

8. Суб'єктом маркетингу території НЕ є:

- а) територіальні органи влади і управління;
- б) некомерційні організації;
- в) іноземні туристи;
- г) немає вірної відповіді.

9. Сукупність умов, сил, суб'єктів, які мають вплив на функціонування і розвиток території, - це:

- а) маркетингове середовище;
- б) комплекс маркетингу;
- в) філософія маркетингу;
- г) товар.

10. До внутрішнього середовища території відноситься:

- а) податкова політика держави;
- б) постачальники сировини;
- в) комплекс ресурсів;
- г) немає вірної відповіді.

11. Визначте показник, який НЕ відноситься до показників, що відображають економічний добробут жителів території:

- а) середня заробітна плата;

- б) динаміка співвідношення середньої заробітної плати до прожиткового мінімуму;
- в) забезпеченість жителів території об'єктами соціальної інфраструктури;
- г) немає вірної відповіді.

12. Територіальним продуктом може бути:

- а) екологічні загрози території;
- б) досягнутий рівень екологічної безпеки території;
- в) екологічне право;
- г) прибуток підприємства.

13. Комплекс маркетингу засобів території НЕ включає:

- а) ціну територіального продукту;
- б) методи просування територіального продукту;
- в) методи управління зайнятістю населення території;
- г) територіальний продукт.

14. Реклама території виконує завдання:

- а) інформування;
- б) нав'язування;
- в) введення в оману;
- г) фінансове забезпечення.

15. З точки зору маркетингу території хто займається продажом території?

- а) іноземні інвестори;
- б) конкуруючі території;
- в) працівники органів виконавчої влади;
- г) заклади вищої освіти.

16. Проведення виїзних виставок, ярмарків, що представляють ресурси і продукцію території на інших територіях, належить до:

- а) реклами території;
- б) зв'язків з громадськістю;
- в) стимулювання попиту;
- г) інвестиційної політики.

17. Формування громадської думки про територію є метою:

- а) зв'язків з громадськістю;
- б) прямого маркетингу;
- в) реклами;
- г) податкової політики держави.

18. Прямий маркетинг території включає:

- а) поштову розсилку буклетів про територію;
- б) проведення наукових конференцій;
- в) публікацію матеріалів кримінальної хронічки в ЗМІ;
- г) зменшення рівня оподаткування.

19. З точки зору «портфельної» матриці території – це види діяльності (товари, послуги), які є сенс зберегти для іміджу території або в силу їх великої соціальної значущості для території:

- а) «зірки»;
- б) «собаки»;
- в) «дикі коти»;
- г) «корови».

20. Які існують види діяльності (товари, послуги) з точки зору підходу Бостонської консалтингової групи (БКГ)?

- а) «дикі коти», «зірки», «мавпи», «собаки»;
- б) «дикі коти», «зірки», «корови», «вовки»;
- в) «дикі коти», «зірки», «корови», «собаки»;
- г) немає вірної відповіді.

21. До стратегій зростання НЕ відноситься:

- а) стратегія проникнення;
- б) стратегія домінування по витратах;
- в) стратегія диверсифікації;
- г) немає вірної відповіді.

22. НЕ є конкурентною стратегією:

- а) стратегія диференціації;
- б) стратегія концентрації;
- в) стратегія диверсифікації;
- г) немає вірної відповіді.

23. Стратегія концентрації передбачає:

- а) спеціалізацію території;
- б) диверсифікацію діяльності;
- в) кооперацію з іншими територіями;
- г) немає вірної відповіді.

24. Розвиток мережі швидкісних автомагістралей в місті є метою:

- а) маркетингу пам'яток;
- б) маркетингу іміджу;
- в) маркетингу інфраструктури;
- г) маркетингу ринку.

25. Реалізація заходів, спрямованих на скорочення міграційного відтоку населення з території, відповідає:

- а) маркетингу населення;
- б) маркетингу персоналу;
- в) маркетингу іміджу;
- г) маркетингу підприємства.

26. Метод SWOT-аналізу передбачає оцінку:

- а) слабких сторін території і небезпек;
- б) сприятливих і несприятливих наслідків зовнішньої політики;
- в) слабких і сильних сторін території, можливостей і загроз розвитку;
- г) немає вірної відповіді.

27. Житлово-комунальна сфера це:

- а) житлове господарство та міський транспорт;
- б) енергетичне господарство;
- в) системи самоочищення;
- г) усі варіанти разом

28. «Звіт про власний капітал» (форма 4) відображає:

- а) звіт про фінансовий стан, що відображає активи, зобов'язання і капітал підприємства на встановлену дату;
- б) дані про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний та попередній періоди;
- в) надходження та витрачання коштів у звітному періоді за операційним,

інвестиційним і фінансовим напрямками діяльності підприємства;

г) зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду.

29. Форма 1 «Баланс» відображає:

а) звіт про фінансовий стан, що відображає активи, зобов'язання і капітал підприємства на встановлену дату;

б) дані про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний та попередній періоди;

в) надходження та витрачання коштів у звітному періоді за операційним, інвестиційним і фінансовим напрямками діяльності підприємства;

г) зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду.

30. Форма 2 «Звіт про фінансові результати» відображає:

а) звіт про фінансовий стан, що відображає активи, зобов'язання і капітал підприємства на встановлену дату;

б) дані про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний та попередній періоди;

в) надходження та витрачання коштів у звітному періоді за операційним, інвестиційним і фінансовим напрямками діяльності підприємства;

г) зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду.

31. Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів» відображає:

а) звіт про фінансовий стан, що відображає активи, зобов'язання і капітал підприємства на встановлену дату;

б) дані про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний та попередній періоди;

в) надходження та витрачання коштів у звітному періоді за операційним, інвестиційним і фінансовим напрямками діяльності підприємства;

г) зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду.

32. Капітальні витрати – це :

а) витрати, пов'язані зі створенням умов підприємницької діяльності;

б) витрати на створення засобів праці, запасів предметів праці, а також певних активів для здійснення діяльності у сфері обігу;

в) витрати, які показують, у що обходиться підприємству виготовлення (а також продаж, реалізація) продукції;

г) варіанти а) та б) разом

33. Рентабельність діяльності підприємства визначається:

- а) відношенням одержаного прибутку до всього авансованого капіталу;
- б) відношенням фінансового результату від операційної діяльності до операційних витрат;
- в) відношенням прибутку від реалізації продукції до виручки від реалізації продукції без ПДВ та акцизного збору;
- г) відношенням відпускної ціни одиниці продукції до виробничої собівартості одиниці продукції.

34. До основних засобів належать:

- а) будівлі, споруди, машини, устаткування, земельні ділянки;
- б) об'єкти інтелектуальної власності, права володіння;
- в) предмети праці, у тому числі ті, що перебувають в процесі переробки;
- г) готова продукція, товари, грошові кошти, кошти у розрахунках.

35. До оборотних засобів належать:

- а) будівлі, споруди, машини, устаткування, земельні ділянки;
- б) об'єкти інтелектуальної власності, права володіння;
- в) предмети праці, у тому числі ті, що перебувають в процесі переробки;
- г) готова продукція, товари, грошові кошти, кошти у розрахунках.

36. До нематеріальних активів належать:

- а) будівлі, споруди, машини, устаткування, земельні ділянки;
- б) об'єкти інтелектуальної власності, права володіння;
- в) предмети праці, у тому числі ті, що перебувають в процесі переробки;
- г) готова продукція, товари, грошові кошти, кошти у розрахунках.

37. До найліквідніших активів відносять:

- а) грошові кошти підприємства на рахунках, у касі;
- б) готова продукція, товари;
- в) основні засоби, нематеріальні активи;
- г) призупинені замовлення у незавершеному виробництві, браковані деталі, безнадійні борги на користь підприємства.

38. До неліквідних активів відносять:

- а) грошові кошти підприємства на рахунках, у касі;
- б) готова продукція, товари;

- в) основні засоби, нематеріальні активи;
- г) призупинені замовлення у незавершеному виробництві, браковані деталі, безнадійні борги на користь підприємства.

39. Іпотека комунального майна передбачає:

- а) надання фізичним та юридичним особам на договірній платній та строковій основі права створення та експлуатації певних комунальних об'єктів з метою задоволення громадських потреб;
- б) ринкове відчуження комунального майна з метою поповнення місцевого бюджету;
- в) заставу землі та іншого нерухомого майна для отримання грошової позики (кредиту) органами місцевого самоврядування;
- г) створення на базі комунальної власності комунальних підприємств, установ та організацій з метою надання громадських послуг населенню з правом прийняття рішення про їх ліквідацію, консервацію, реорганізацію, перепрофілювання.

40. Синхромаркетинг застосовується, коли:

- А) попит негативний;
- Б) попит потенційний;
- В) попит зменшується;
- Г) попит коливається.

41. Що таке сегментування ринку?

- А) розподіл конкурентів на однорідні групи;
- Б) розподіл споживачів на однорідні групи;
- В) розподіл товару на однорідні групи;
- Г) правильної відповіді немає.

42. Місцеві фінанси – це:

- А) система організаційно-правового забезпечення діяльності місцевої адміністрації;
- Б) система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади виконання покладених на них власних і делегованих функцій;
- В) система використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади виконання покладених на них

функцій;

Г) система фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств міста.

43. Наука про ринок, закони його функціонування, про поведінку покупців на ринку має назву:

- А) менеджмент;
- Б) аудит;
- В) маркетинг;
- Г) адвертайзинг.

44. Міжбюджетні трансферти – це:

- А) кошти банків;
- Б) субсидії Державного бюджету;
- В) кошти у вигляді кредитів одного бюджету іншому;
- Г) кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

45. Типологія економічної діяльності відома як:

- а) типологія Фішера-Кларка;
- б) типологія Вебера;
- в) типологія Сміта;
- г) типологія Бонда.

46. Коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності відповідного обласного бюджету, зведеного бюджету міста обласного значення, району чи об'єднаної територіальної громади порівняно з аналогічним середнім показником по всіх відповідних місцевих бюджетах в Україні в розрахунку на одну людину – це:

- а) коефіцієнт податкового навантаження;
- б) показник рентабельності;
- в) індекс податкоспроможності території;
- г) індекс доходної спроможності.

47. Об'єднання галузей та підприємств, які забезпечують виконання та обслуговування перевезення, а також переміщення людей і товарів – це:

- а) соціальна міська інфраструктура;

- б) транспортна міська інфраструктура;
- в) фінансова міська інфраструктура;
- г) інформаційна міська інфраструктура.

48. Відхилення індивідуальних стандартів від реальних соціальних норм суспільства і різних соціальних спільнот, що відображають певний ступінь ізоляції індивіда від соціального кола та соціального середовища – це:

- а) депривація;
- б) апробація;
- в) інвестиція;
- г) дериватив.

49. Набір переконань та відчуттів людей, що виникають внаслідок об'єктивної оцінки природно-кліматичних, історичних, етнографічних, соціально-економічних, політичних, людських, ресурсних, промислових, наукових особливостей даної території, а також розвиненості сфери послуг та житлового будівництва – це:

- а) брендинг території;
- б) слоган;
- в) маркетинг;
- г) імідж території

50. Рентабельність продажів визначається:

- а) відношенням одержаного прибутку до всього авансованого капіталу;
- б) відношенням фінансового результату від операційної діяльності до операційних витрат;
- в) відношенням прибутку від реалізації продукції до виручки від реалізації продукції без ПДВ та акцизного збору;
- г) відношенням відпускної ціни одиниці продукції до виробничої собівартості одиниці продукції.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ЗА ТЕМАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основними формами вивчення курсу «Економіка міста» є: лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів над джерелами і навчально-методичною літературою, виконання індивідуальних науково-дослідних робіт, виконання завдань модульного контролю.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежуються декількома ключовими моментами. При викладанні лекційного матеріалу лектор задає питання, що змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу, за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Семінар – це колективна форма аудиторних занять; активний метод перевірки знань, якому передуює самостійне вивчення студентами різних історичних джерел і посібників. **Семінари-дискусії** передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Презентації – виступи, перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів і послуг.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських, економічних, проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Важливою складовою підготовки до семінарського заняття є **самостійна робота студента** з літературою. Зміст і спрямованість цієї роботи визначається на лекціях.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується під час самостійної роботи та має бути захищене кожним студентом індивідуально на семінарському занятті.

Написання і захист індивідуального навчально-дослідного завдання використовується в дисципліні «Економіка міста» з метою придбання студентом необхідної професійної підготовки, розвитку вміння і навичок самостійного наукового пошуку: вивчення літератури з обраної теми, аналізу різних джерел і точок зору, узагальнення матеріалу, виділення головного, формулювання висновків і т. п.

Зміст індивідуального науково-дослідного завдання не повинен бути занадто складним і заплутаним. Тобто для роботи на 12-15 сторінок цілком достатньо двох-трьох пунктів основної частини і, можливо по 2 підпункту в кожному пункті. Назви пунктів у змісті необхідно формулювати чітко та ясно.

Вступ необхідний для обґрунтування актуальності і доцільності виконання роботи.

Основна частина роботи містить дослідження з теми, тобто розкриття теми, відповідь на поставлені питання, аргументи, приклади і так далі. Основну частину можна розбити на блоки інформації і послідовно працювати з кожним блоком, розвиваючи аргументи, наводячи приклади, роблячи проміжні висновки.

Теоретична частина (3 стор.): подається літературний огляд та теоретичні засади за темою дослідження; розглядається суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмета дослідження тощо. Важливим на цьому етапі є вивчення літературних джерел, щоб з'ясувати в якому стані в сучасній науці перебуває дана проблема, що досліджено іншими авторами в цьому напрямі.

Аналітична частина (3-4 стор.): на основі аналізу статистичних та інших джерел інформації оцінюється стан предмета дослідження – подається загальна характеристика процесу, розглядаються позитивні і негативні сторони досліджуваного явища, досягнення і сучасні тенденції розвитку. Разом з тим, студент повинен виявити критичний підхід до аналізу проблеми, вміти побачити невикористані резерви. Для цього можна складати діагностичні таблиці, графіки і т.п., можна використовувати статистико-економічні методи.

Проектна частина (3-4 стор.): розробка конкретних рекомендацій, пропозицій щодо удосконалення предмета дослідження на базі основних теоретичних положень, методичного інструментарію, що викладені у теоретичній частині, а також з урахуванням результатів аналізу, проведеного у аналітичній частині індивідуального завдання.

Висновок (1 стор.) необхідний для того, щоб ще раз повторити і закріпити вже сказане. Висновок повинен з одного боку плавно завершувати індивідуальне науково-дослідне завдання, з іншого боку співвідноситься зі вступом так, щоб питання і цілі, поставлені на початку роботи могли співвідноситься з відповідями і висновками. Стисло за нумерованими пунктами подаються найважливіші наукові та практичні результати, отримані в роботі, пропозиції щодо розв'язання назрілих проблем.

Індивідуальне науково-дослідне завдання повинно відповідати вимогам послідовності і логічності. Список використаних джерел формується автором роботи за його вибором одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Список використаних джерел може містити до 10 пунктів, на кожне з яких повинно бути виконано посилання у тексті роботи. Внесення до списку використаних джерел без посилання у тексті забороняється.

Бібліографічний опис списку використаних джерел може оформлятися з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Текст індивідуального науково-дослідного завдання друкується з одного боку аркуша, на білому папері формату А4 (210x297 мм), залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 20-25 мм, праве - не менше 10 мм, верхнє - не менше 20 мм, нижнє - не менше 20 мм. Слід використовувати шрифт Times New Roman розміру 12 та міжрядковий інтервал значенням 1.

Фотографії, схеми, графіки і таблиці (ілюстрації) необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно.

Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Робота має бути виконана кожним студентом індивідуально, групові роботи не розглядаються.

Перелік рекомендованих тем індивідуальних науково-дослідних робіт з дисципліни «Економіка міста»:

1. Роль міської інфраструктури у формуванні конкурентоспроможності міста.
2. Транспортна система як фактор економічного розвитку міста.
3. Економічні аспекти управління житлово-комунальним господарством.
4. Ринок праці у великих містах: особливості та проблеми регулювання.
5. Вплив малого та середнього бізнесу на економіку міста.
6. Податковий потенціал міста та його використання для фінансування місцевого розвитку.
7. Бюджет міста: структура доходів та витрат і напрями оптимізації.
8. Урбанізація та її вплив на економічний розвиток регіону.
9. Міські агломерації як драйвери інноваційного розвитку.
10. Інвестиційна привабливість міста: чинники формування та шляхи підвищення.
11. Соціально-економічні наслідки тіньової економіки у великих містах.
12. Вплив екологічних проблем на економіку міста.
13. Економіка культурних і креативних індустрій у містах.
14. Роль туризму у формуванні доходів міста.
15. Економічні механізми залучення іноземних інвестицій у міську економіку.
16. Сучасні моделі управління міськими фінансами.
17. Державне-приватне партнерство у розвитку міської інфраструктури.
18. Стійкість міської економіки в умовах воєнних дій.
19. «Розумне місто» як інноваційна модель управління економікою.
20. Економічна оцінка розвитку міського громадського транспорту.
21. Роль цифровізації в економіці сучасного міста.
22. Просторовий розвиток міста та його економічні наслідки.
23. Проблеми фінансування модернізації житлового фонду.
24. Міський ринок нерухомості: тенденції та фактори ціноутворення.
25. Економіка утилізації відходів у місті.
26. Розвиток зелених зон та їх вплив на якість життя та економіку.
27. Підприємництво в сфері міських послуг: проблеми та перспективи.

28. Роль міських ринків і ярмарків у локальній економіці.
29. Вплив трудової міграції на економіку міста.
30. Економічні аспекти розвитку міської енергетичної інфраструктури.
31. Урбаністичні проекти як інструмент економічної трансформації міста.
32. Фінансові інструменти розвитку муніципалітетів.
33. Економіка міської безпеки: витрати та ефективність.
34. Інноваційні кластери у містах: умови формування та ефективність.
35. Міський простір як економічний ресурс.
36. Демографічні фактори розвитку міської економіки.
37. Логістика та дистрибуція в умовах великого міста.
38. Механізми підвищення ефективності використання міських земель.
39. Роль волонтерської та громадської активності в економіці міста під час кризи.
40. Моделі сталого економічного розвитку сучасного міста.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

«Соціально-економічний розвиток міста та маркетинг території»

Мета роботи:

- оцінити рівень знання основних інструментів і методів економіки міста та маркетингу території;
- сформувані вміння користуватися аналітичними інструментами економіки міста та маркетингу території;
- поглибити стратегічне бачення управління територією.

Завдання 1. Використовуючи матеріали лекцій, методичні вказівки та рекомендовану літературу, розрахувати показники-індикатори соціально-економічного розвитку міста.

Завдання 2. Провести SWOT-аналіз населеного пункту

S (strength) - сильні сторони

W (weaknesses) - слабкі сторони

O (opportunities) – зовнішні можливості розвитку

T (threats) - зовнішні загрози розвитку

Завдання 3. Систематизувати основні конкурентні переваги населеного пункту

Параметри	Конкурентні переваги
Природно-кліматичні	
Географічні	
Екологічні	
Соціально-економічні	
Соціально-демографічні	
Науково-технічні	

Завдання 4. Узагальнити основні напрями покращання інвестиційного клімату у місті

1. Визначте, які чинники перешкоджають залученню інвестицій у Вашому місті.
2. Запропонуйте механізми подолання визначених Вами перешкод.
3. Визначте основні напрями поліпшення інвестиційного клімату.

Форма звітності для завдання:

Чинники, які перешкоджають залученню інвестицій	Механізми подолання перешкод
1.	1.
2.	2.
...	...

Основні напрями поліпшення інвестиційного клімату

Завдання 5. Визначити напрями залучення інвестицій у місто

1. Визначте напрями економічної діяльності, найбільш привабливі для зовнішнього та внутрішнього інвесторів у Вашому місті.

2. Визначте привабливі для інвестора напрями діяльності та перспективні напрями економічного розвитку міста.

Форма звітності для завдання:

Напрями економічної діяльності, найбільш привабливі для інвестора	Перспективні напрями економічного розвитку
1.	1.
2.	2.
...	...
Висновок щодо відповідності:	

Завдання 6. На основі SWOT-аналізу, а також виділених конкурентних переваг визначити:

- перелік перспективних територіальних продуктів населеного пункту;
- хто є споживачем територіальних продуктів;
- яким чином позиціонувати населений пункт;
- яка стратегія маркетингу території відповідають потребам населеного пункту;
- які інструменти просування населеного пункту на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Розглянути та обґрунтувати можливі стратегічні рішення та їх наслідки.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист розрахунково-графічної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти розрахунково-графічної роботи можуть перевірятись на плагіат. Для цілей її захисту оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опанування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується

Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Розрахунково-графічна робота підлягає захисту Здобувачем на заняттях, які призначаються додатково. Як виконання розрахунково-графічної роботи за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст розрахунково-графічної роботи подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання розрахунково-графічної роботи, якщо вона не відповідає встановленим вимогам.

Керівник роботи перевіряє розрахунково-графічну роботу та виставляє

попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача. При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження. Захист роботи складається з доповіді студента (5-7 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені викладачем або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена робота. Оцінювання роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено», дата та підпис викладача. Захищена розрахунково-графічна робота виступає допуском студента до складання заліку з дисципліни.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати задачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни

Поточне оцінювання		Інд. робота	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістові модулі				
1	2			
20	20	30	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість Балів	Критерії
Відмінно	100	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 5 років), дотримання норм доброчесності)
	95	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 5 років), дотримання норм доброчесності)
Добре	85	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 5 років), дотримання норм доброчесності)
	80	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
Задовільно	60-75	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ)

1. Місто як соціально-економічна система
2. Класифікація міст з метою вибору моделі управління
3. Поняття та структура економіки міста
4. Основні принципи та методи дослідження економіки міста
5. Теорії виникнення міст.
6. Поняття та структура економіки міста.
7. Поняття урбанізації, міської агломерації, мегаполісу, субурбанізації, дезурбанізації, ре урбанізації.
8. Типологія економічної діяльності міста. Первинний, вторинний, третинний та четвертинний сектор міста.
9. Основні теорії економіки міста.
10. Моделі та методи територіального розміщення.
11. Структурна організація території міста.
12. Транспортна система міста та її фінансування.
13. Функціональна організація економічного простору міста.
14. Характеристика місцевих бюджетів, загальний та спеціальний фонд місцевого бюджету.
15. Міжбюджетні відносини
16. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі.
17. Фінансування проєктів розвитку.
18. Бюджетний контроль і моніторинг.
19. Бюджетна класифікація доходів і видатків.
20. Методи бюджетного планування.
21. Гендерно-орієнтоване бюджетування.
22. Альтернативні джерела фінансування міських проєктів.
23. Фінансові ресурси комунальних підприємств.
24. Фінансове планування на комунальних підприємствах.
25. Система елементів бюджетного контролю, форми бюджетного контролю, аудит ефективного виконання бюджетних програм.
26. Ринок землі і нерухомості в міській економіці.
27. Особливості нерухомості як товару.
28. Поняття найкращого та найбільш ефективного використання землі.
29. Методи оцінки найбільш ефективного використання нерухомості.
30. Методи оцінки ринкової вартості землі.

31. Фінансування міської нерухомості.
32. Ринок нерухомості та його структура, учасники, сегменти.
33. Критерії найбільш ефективного використання землі (юридична допустимість, фізична здійсненність, фінансова забезпеченість, максимальна продуктивність).
34. Джерела та етапи фінансування міської нерухомості.
35. Особливості фінансування комерційної нерухомості.
36. Поняття та види міської інфраструктури.
37. Комунальна інфраструктура міста.
38. Соціальна інфраструктура міста.
39. Принципи організації роботи підприємств комунальної інфраструктури.
40. Природна монополія в комунальному секторі та їх регулювання.
41. Моделі організації роботи підприємств комунальної інфраструктури.
42. Склад соціальної інфраструктури міста, фінансування соціальної інфраструктури.
43. Міська політика, види та структура.
44. Планування економічного розвитку міста.
45. Стратегічне планування міського економічного розвитку.
46. Концепція міського маркетингу.
47. Індикатори міського соціально-економічного розвитку.
48. Стійке місто, принципи сталого розвитку.
49. Стадії розробки стратегії розвитку міста.
50. Типи планування в місті.
51. Структура та етапи розробки стратегічного плану міста.
52. Міський маркетинг та маркетингове середовище території.
53. Комплекс засобів маркетингу території.
54. Стратегічний маркетинг території.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Підручники / Textbooks:

1. Вакуленко, В. М., Орлатий, М. К. Управління сучасним містом : підручник. – Київ : НАДУ, 2008.
2. Євтушенко О. Н. Муніципальний менеджмент : [підручник] / О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. – 404 с.
3. Управління містом : підручник / Л. Г. Комаха, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренко та ін. ; за заг. ред. Ю. Ф. Дехтяренко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2023. – 464 с.
4. Місцеві фінанси: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко– Київ: УБС НБУ, 2015. – 579 с.

Навчальні посібники/ Teaching aids:

1. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.
2. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика : метод. посіб. / авт.-упоряд. : Т. Іваніна, О. Жукова, С. Євченко, Н. Карпець та ін. – Київ : ФОП Клименко, 2016. – 92 с.
3. Завадських Г.М. Регіональна економіка: навч. посібн. 1 вид. / Г.М. Завадських. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 556 с.
4. Ключниченко Є.Є., Лісниченко С.В., Рейцен Є.О., Денисенко Н.О. Житлово-комунальне господарство міст: навчальний посібник/за заг.ред..проф.. Є.Є.Ключниченка К.:КНУБА, 2010. – 248с.
5. Мамонова В. В. Управління місцевим бюджетом та фінансами : навч. посібник / В. В. Мамонова. – Харків : Магістр, 2012. – 224 с.
6. Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посібн. / Н. Т. Пак. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. – 326 с.
7. Пантелєєв В. П. Бюджетний менеджмент : навч. посібник / В. П. Пантелєєв. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 412 с.
8. Прогнозування розвитку територій. Бюджетне прогнозування : навч. посібник / В. В. Мамонова, С. Ю. Лукін, Ю. Б. Молодожен [та ін.] ; за заг. наук. ред. М. М. Білинської. – Київ : К.І.С., 2014. – 200 с.

9. Регіональна економіка : навчальний посібник / В. В. Буряковський, О. М. Грабчук — видання Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. – Суми : ТОВ "ТД "Папірус", 2011. – 355 с

10. Національна економіка: навчальний посібник / Старостенко Г.Г., Онишко С.В., Поснова Т.В. – Київ : Ліра, 2012, – 432 с.

Методичні роботи / Methodical works:

1. Денисенко Н.О. Менеджмент та маркетинг: Методичні вказівки до практичних занять та виконання індивідуальних зівдань. – Київ : КНУБА, 2007. – 24 с.

2. Осітнянко А.П., Денисенко Н.О. Міський моніторинг та менеджмент: методичні вказівки до виконання курсових проектів для студентів та слухачів факультету підвищення кваліфікації і перепідготовки спеціалістів. – Київ : КНУБА, 2004. – 20 с.

Інформаційні ресурси / Information resources:

1. <http://library.knuba.edu.ua/>
2. <http://www.nbu.gov.ua/>
3. <http://www.liga.net>
4. <http://www.nau.kiev.ua>
5. <http://www.ukrpravo.com>
6. kyivcity.gov.ua/
7. <http://minregion.gov.ua/>
8. <http://municipal.kiev.ua/kyiv/>
9. <https://kga.gov.ua/>
10. Децентралізація URL: <https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення 2.06.2024)

Додаткові джерела / Additional sources:

1. Jacobs, J. (1969). *The Economy of Cities*. Random House. 268 pp.
2. O'Flaherty, Brendan. (2005). *City economics* / Brendan O'Flaherty. Cambridge, MA : Harvard University Press. 608 pages
3. Бабаєв В.М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти. - Х.: Вид-во ХРІДУ НАДУ "Магістр", 2004. - 204 с.
4. Бюджетний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 08.07.2010 р. № 2456-VI (із змін. і доп.) [Електронний ресурс] //

Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

5. Бюджетний менеджмент: тренінг-курс : навч. посіб. / Л. Д. Сафонова, А. Є. Буряченко, Є. О. Малік та ін. ; за заг. ред. Є. О. Малік ; передм. Т. І. Єфименко. – Київ : ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. – 400 с.

6. Вакуленко В.М., Орлатий М.К., Ігнатенко О.С., Лебединська О.Ю. та ін. Управління розвитком міста: навч. посіб. – Київ: Вид-во НАДУ, 2007. – 389 с.

7. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: підручник. – Київ: Центр навч. л-ри, 2003. – 594 с.

8. Вечкіс Р. Державне стратегічне і бюджетне планування в Україні: шляхи реформування / Р. Вечкіс, А. Єрмошенко, С. Хьйоландер. – Київ, 2013. – 116 с.

9. Економіка міст: Україна і світовий досвід: Навч. посіб. /В.М.Вакуленко, Ю.Ф.Дехтяренко, О.І.Драпіковський та ін. – Київ: Основи, 1997. – 243 с.

10. Мамонова В.В. Методологія управління територіальним розвитком: монографія. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2006. - 196 с.

11. Муніципальні позики: світова практика та український досвід / За ред. І.Бураковського. – Київ: К.І.С., 2000. – 72 с.

12. Нудельман В., Санжаровський І. Розробка стратегії розвитку територіальної громади: загальні засади методики.– Київ: Вид-во "Дата Банк Україна", 2002. – 232 с.

13. Осітнянко А.П. Планування розвитку міста: монографія. – Київ: КНУБА, 2001. – 379с.

14. Савченко В. Ф. Регіональна економіка: навч. посібник / Савченко В.Ф. – Київ: Кондор, 2012. – 339 с

15. Соціально-економічний розвиток міст в умовах децентралізації : кол. моногр. / за ред. Л.М. Ільїч. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – 532 с.

16. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т. Станкус. – Харків : Фактор, 2017. – 128 с.

Навчально-методичне видання

ЕКОНОМІКА МІСТА

Методичні рекомендації та завдання
до виконання практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності G19
«Будівництво та цивільна інженерія»

Укладач ДЕНИСЕНКО Наталія Олегівна

Комп'ютерне верстання *А. П. Селівестрової*

Ум. друк. арк. 2,32. Обл.-вид. арк. 2,5
Електронний документ. Вид № 34/V-26.

Виконавець і виготовлювач

Київський національний університет будівництва і архітектури
Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002